

К'ьтеба Р'ут'

Пешготын

Сэрһатийа Р'ут' 1100 сал бэри буйина Иса қә-
вьмийә, ви чахи һе п'адша сәрверти Израеле нә
дькьрын. Әв сэрһатийа ә'дълә бәрдыл, бона хвә-
йиә'сыла чава ч'ә'вканийа авейә кө бәр'ийа бе-
вада ә'мыр дыда мәрывед гөнәк'ар. ²Әв сэрһати
ль сәр қизәкә Моуабийә шаһьл һатийә нъвисаре.
Моуаб дәвләтәкә р'әх Израеле бу. Пәй мьрна
мере хвәйи щьһур'а, Р'ут' дыдә к'ьфше кө чьқаси
дыле we хасийа we Наһомийева гьредайи бу.
Р'ут' мьләте щьһуйа қәбул дыкә чава мьләте хвә
у Хөдане ван қәбул дыкә чава Хөдане хвә. Қәнци
у бәрбьһерийа Р'ут'е жь алийе Хөданда найе бир-
кьрне. Сәрхвәбун у хирәта we Бовазе пьсмаме

K'itêba R'ût'

Pêşgotin

Serhatîya R'ût' 1100 sal berî bûyîna Îsa qewimîye, wî çaxî hê p'adşa serwêrtî Îsraêlê ne dikirin. Ev serhatîya e'dile berdil, bona xweyê'sila çawa ç'e'vkanîya avêye ku ber'îya bêwada e'mir dida merivêd gunek'ar. ²Ev serhatî li ser qîzeke Mowabîye cahil hatîye nivîsarê. Mowab dewleteke r'ex Îsraêlê bû. Pey mirina mêrê xweyî cihûr'a, R'ût' dide k'ifşê ku çiqasî dilê wê xasîya wê Nahomîyêva girêdayî bû. R'ût' miletê cihûya qebûl dike çawa miletê xwe û Xudanê wan qebûl dike çawa Xudanê xwe. Qencî û berbihêriya R'ût'ê ji aliyê Xudanda nayê bîrkinê. Serxwebûn û xîreta wê Bowazê pismamê

вева жи э'йан дьбэ. Ль гора қануна Израел Боваз Р'ут'е дьстинэ у диса чэрха Наһомийе р'аст дьбэ. ³ Хьлазийа к'ьтебе бона р'ьк'ьнийате те ньвисаре. Эw дьдэ к'ьфше кө көр'е Боваз у Р'ут'е буйэ калке п'адшайе Израелейи мэзын, ава готи Даьд. Анэгори қануна пироз ль Қануна Дощари 23:3-да изьна мовабийа т'өнэбу кө т'эви мьлэте Израел буна, ле Р'ут' бу пешэкэ Иса Мэсиг (Мэтта 1:5). Эва к'ьтеба һин дькэ, wэки мэрвь р'аст баварийа хwэ Хөдан бинэ у анэгори э'мьре wi бьжи, Хөдан ль пьрсед навмьлэтийе наньһер'э. ⁴ Анэгори э'рф-э'дэте щьһуйа эва к'ьтеба ль к'ьништада р'ожа Пенщийэ һ'эсабда те хwэндьне.

1

Әлимәләх нәфәред хwәва дьчә Мовабә

¹ Һена сәрwertийа һ'акьмада wәлетда бу хәлайи. Жь Бәйтләһ'ма Щьһуда мэрвьэк т'эви к'өлфәта хwэ у һәр дө көр'ед хwэ чу э'рде Мовабә хәрибийеда ма. ² Наве wi мэрви Әлимәләх* бу, наве к'өлфәта wi Наһоми бу, наве һәр дө көр'а, йәк Маһ'лон бу, йәк жи К'илйон. Эвана Әфрат'и бун, жь Бәйтләһ'ма Щьһуда чунэ э'рде Мовабә у

* 1:2 Бь зьмане Ибрани: «Хwәде п'адше мьн э».

wêva jî e'yan dibe. Li gora qanûna Îsraêl Bowaz R'ût'ê distîne û dîsa çerxa Nahomîyê r'ast dibe. ³ Xilazîya k'itêbê bona r'ik'inyatê tê nivîsarê. Ew dide k'ifşê ku kur'ê Bowaz û R'ût'ê bûye kalkê p'adşayê Îsraêlê-yî mezin, awa gotî Dawid. Anegorî qanûna pîroz li Qanûna Ducarî 23:3-da îzina mowabîya t'unebû ku t'evî miletê Îsraêl bûna, lê R'ût' bû pêşeke Îsa Mesîh (Metta 1:5). Eva k'itêba hîn dike, wekî meriv r'ast bawarîya xwe Xudan bîne û anegorî e'mirê wî bijî, Xudan li pirsêd navmiletîyê nanihêr'e. ⁴ Anegorî e'rf-e'detê cihûya eva k'itêba li k'inîştada r'oja Pênçîye h'esabda tê xwendinê.

1

Elîmelex neferêd xweva diçe Mowabê

¹ Hêna serwêrtîya h'akimada welêtda bû xelayî. Ji Beytleh'ma Cihûda merivek t'evî k'ulfeta xwe û her du kur'êd xwe çû e'rdê Mowabê xerîbîyêda ma. ² Navê wî merivî Elîmelex* bû, navê k'ulfeta wî Nahomî bû, navê her du kur'a, yek Mah'lon bû, yek jî K'ilyon. Evana Efrat'î bûn, ji Beytleh'ma Cihûda çûne e'rdê Mowabê û

* 1:2 Bi zimanê Îbranî: «Xwedê p'adşê min e».

ль вър ман. ³ Мере Наһомийе Элимэлэх мър, Наһоми һәр дө көр'ава ман. ⁴ Ван һәр дө көр'а қизед Моуабийа стандьн, наве йәке Орпа бу, наве йәке жи Р'ут'. Эвана ль вър вәкә дәһә сала ман. ⁵ Паше һәр дө көр'е we Маһ'лон, К'илион жи мърьн у әве к'өльфәте һәр дө көр' мерва онда кърьн.

⁶ Пәй ве йәкер'а әва р'абу кө т'әви һәр дө букед хвә жь ә'рде Моуабе вәгәр'ә вәлате хвә, чьмки әве ә'рде Моуабеда бьһистьбу, кө Хөдан сәри ль щьмә'та хвә хьстийә, р'ьсқе ван гиһанди йә. ⁷ Әва жь ви щийе хвә, т'әви һәр дө букед хвә р'абу кө р'ек'әвә вәгәр'ә вәлате Щьһуда. ⁸ һьнге Наһомийе готә һәр дө букед хвә: «һәр'ьн лаво, һәр кәс вәгәр'ә мала баве* хвә. Бьра Хөдан р'ә'ма хвә ль вә бькә, һун һьндава мьн у меред хвәйә мьрида чава бунә, әв вәкә we йәке жи бинә пешийа вә. ⁹ Бьра Хөдан бәхте вә вәкә, һәр кәс жь вә мала мере хвәда сьт'ар бә». Пәй ве готьнер'а Наһоми чу р'уйе ван, һьнге зукин к'әтә ван әв гьрийан ¹⁰ у готьн: «На, әме жи т'әви тә ль сәр мьләте тәда вәгәр'ьн». ¹¹ Ле Наһомийе готә ван: «На қизед мьн, пашда вәгәр'ьн, һуне т'әви мьн бенә чь? Т'ө бәт'ьне мьнда көр' һәнә, кө әв бьбьнә меред вә? ¹² Пашда вәгәр'ьн һәр'ьн қизед

* 1:8 Хәбәр бь хәбәр: «Мала дийа хвә».

li wir man. ³Mêrê Nahomîyê Elîmelex mir, Nahomî her du kur'ava man. ⁴Van her du kur'a qîzêd Mowabîya standin, navê yekê Orpa bû, navê yekê jî R'ût'. Evana li wir weke dehe sala man. ⁵Paşê her du kur'ê wê Mah'lon, K'ilyon jî mirin û evê k'ulfetê her du kur' mêrva unda kirin.

⁶Pey vê yekêr'a eva r'abû ku t'evî her du bûkêd xwe ji e'rdê Mowabê vege'ê welatê xwe, çimkî evê e'rdê Mowabêda bihîstibû, ku Xudan serî li cime'ta xwe xistîye, r'isqê wan gîhandî ye. ⁷Eva ji wî cîyê xwe, t'evî her du bûkêd xwe r'abû ku r'êk'eve vege'ê welatê Cihûda. ⁸Hingê Nahomîyê gote her du bûkêd xwe: «Her'in lawo, her kes vege'ê mala bavê* xwe. Bira Xudan r'e'ma xwe li we bike, hûn hindava min û mêrêd xweye mirîda çawa bûne, ew weke wê yekê jî bîne pêşîya we. ⁹Bira Xudan bextê we veke, her kes ji we mala mêrê xweda sit'ar be». Pey vê gotinêr'a Nahomî çû r'ûyê wan, hingê zûkîn k'ete wan ew girîyan ¹⁰û gotin: «Na, emê jî t'evî te li ser miletê teda vege'ê». ¹¹Lê Nahomîyê gote wan: «Na qîzêd min, paşda vege'ê min, hûnê t'evî min bêne çî? T'u bet'inê minda kur' hene, ku ew bibine mêrêd we? ¹²Paşda vege'ê min her'in qîzêd

* 1:8 Xeber bi xeber: «Mala dîya xwe».

мьн, чьмки мьн иди салед хвэ дэрбаз кьрьнэ, эз ха иди мер накьм. Йан хэгэр мьн быгота гөман хэйэ, кө эзе ишэв мер кьм көр'а биньм, ¹³гэло һуне һақас вэхт бьмана, һ'эта эв мэзын буна? Йан бона ве йэке һуне бьмана вэйе мер нэкьрана? На қизед мьн, дьле мьн жь вэ зэ'фтьр ль сэр вэ дешэ, чьмки дэсте Хөдан ль сэр мьн гьран буйй». ¹⁴У ван диса кьрэ зарин у гьрийан. Орпа чу р'уйе хвэсийа хвэ вэгэр'ийа, ле Р'ут' жь ве нэ-қэтийа.

¹⁵Һьнге Наһомийе готэ Р'ут'е: «Ва йэ жьнт'ийа тэ ль сэр щьмэ'та хвэ у хвэдейед хвэда вэгэр'ийа, тө жи ль пэй жьнт'ийа хвэ һэр'э». ¹⁶Ле Р'ут'е готе: «П'ейи ль сэр мьн нэкэ, кө эз жь тэ бьқэтым дур к'эвьм, чьмки тө к'ода һэр'и эзе бем, тө ль к'ө бьмини эзе жи ль вьр бьминьм. Щьмэ'та тэйе щьмэ'та мьн бэ, Хвэде тэйе Хвэдейе мьн бэ. ¹⁷Тө ль к'идэре бьмьри эзе жи ль вьр бьмьрым у ль вьр бемэ дэфьн кьрьне. Чь һатийэ ль сэре мьн, бьра Хөдан жь ве йэке хьрабтьр бинэ ль сэре мьн, хэгэр пештьри мьрьне, тьштэки майин мьн жь тэ бьқэтинэ». ¹⁸Гава Наһомийе дина хвэ дайе, вэки эве нета хвэда данийэ кө э'сэ т'эви ве һэр'э, иди зор ле нэкьр.

¹⁹Һьнге һэр дөйа һэвр'а данэ ль сэр р'е һ'эта Бэйтлэһ'ме чун. У гава к'этьнэ Бэйтлэһ'ме, һ'эж

min, çimkî min îdî salêd xwe derbaz kirine, ez xa îdî mêr nakim. Yan heger min bigota guman heye, ku ezê îşev mêr kim kur'a bînim, ¹³ gelo hûnê haqas wext bimana, h'eta ew mezin bûna? Yan bona vê yekê hûnê bimana weyê mêr nekirana? Na qîzêd min, dilê min ji we ze'ftir li ser we dêşe, çimkî destê Xudan li ser min giran bûye». ¹⁴ Û wan dîsa kire zarîn û girîyan. Orpa çû r'ûyê xwesîya xwe vege'îya, lê R'ût' ji wê neqetîya.

¹⁵ Hingê Nahomîyê gote R'ût'ê: «Va ye jint'îya te li ser cime'ta xwe û xwedêyêd xweda vege'îya, tu jî li pey jint'îya xwe her'e». ¹⁶ Lê R'ût'ê gotê: «P'êyî li ser min neke, ku ez ji te biqetim dûr k'evim, çimkî tu k'uda her'î ezê bêm, tu li k'u bimînî ezê jî li wir bimînîm. Cime'ta teyê cime'ta min be, Xwedê teyê Xwedêyê min be. ¹⁷ Tu li k'îderê bimirî ezê jî li wir bimirim û li wir bême defin kirinê. Çi hatîye li serê min, bira Xudan ji vê yekê xirabtir bîne li serê min, heger pêştirî mirinê, tişteki mayîn min ji te biqetîne». ¹⁸ Gava Nahomîyê dîna xwe dayê, wekî evê nêta xweda danîye ku e'se t'evî wê her'e, îdî zor lê nekir.

¹⁹ Hingê her duya hevr'a dane li ser r'ê h'eta Beytleh'mê çûn. Û gava k'etine Beytleh'mê, h'ej

к'этэ т'эмамайя бажер у к'олфэта дьготын: «Эва Наноми йэ?»²⁰ Ле эве дьготэ ван: «Мьнр'а нэбежын Наноми*, ле мьнр'а бежын Мара**, чьмки Йе һәри Зор дәрд у кōлава эз данимә.²¹ Эз т'ер-т'ьжи дәрк'этым чум, ле Хōдан эз дәствала вәгәр'андьм. Иди чьма бежнә мьн Наноми? һәгәр Хōдан чәрха мьн ч'әп кьр у Йе һәри Зор эз кьрмә ве р'оже?»²² Бь ви авайи Наноми т'әви бука хвә Р'ут'а Мо-ваби, жь әрде Мовабийе вәгәр'ийа у вәхте дәст-пекьрна щәһдьруне гьһиштнә Бәйтләһ'ме.

2

Р'ут' зәвийа Бовазда сьмбьла т'оп дькә

¹ Пьсмамәки малмеране Наномийе һәбу. Эва жь р'ьк'ьнйата Әлимәлэх бу, йәки хвәйиһәбук, бь нав у дәнг бу, наве ви Боваз бу. ² Р'ут'а Мо-ваби готә Наномийе: «Эз һәр'әмә нава зәвийа, дьле к'е ль сәр мьн бешә, эз пәй ви һәр'әм сьмбьла т'оп кьм». Эве готә ве: «Һәр'ә қиза мьн». ³ У Р'ут' чу к'этэ зәвике, пәй нандьруйа сьмбьл т'оп кьрн. У жер'а оса льһәв һатьбу, кō әв к'этьбу зәвийа Бовазе жь р'ьк'ьнйата Әлимәлэх. ⁴ Ава Боваз жь

* 1:20 Омьдайи, дьлшәват.

** 1:20 Тә'лайи, дьлеши.

k'ete t'emamîya bajêr û k'ulfeta digotin: «Eva Nahomî ye?»²⁰ Lê ewê digote wan: «Minr'a nebêjin Nahomî*, lê minr'a bêjin Mara**, çimkî Yê Herî Zor derd û kulava ez danîme.²¹ Ez t'êr-t'ijî derk'etim çûm, lê Xudan ez destvala vegeer'andim. Îdî çima bêjine min Nahomî? Heger Xudan çerxa min ç'ep kir û Yê Herî Zor ez kirime vê r'ojê?»²² Bi vî awayî Nahomî t'evî bûka xwe R'ût'a Mowabî, ji e'rdê Mowabîyê vegeer'îya û wextê destpêkirina cehdirûnê gihîştine Beytleh'mê.

2

R'ût' zevîya Bowazda simbila t'op dike

¹ Pismamekî malmêranê Nahomîyê hebû. Eva ji r'ik'inyata Elîmelex bû, yekî xweyîhebûk, bi nav û deng bû, navê wî Bowaz bû. ² R'ût'a Mowabî gote Nahomîyê: «Ez her'ime nava zevîya, dilê k'ê li ser min bêşe, ez pey wî her'im simbila t'op kim». Ewê gote wê: «Her'e qîza min». ³ Ê R'ût' çû k'ete zevîkê, pey nandirûya simbil t'op kirin. Ê jêr'a usa lihev hatibû, ku ew k'etibû zevîya Bowazê ji r'ik'inyata Elîmelex. ⁴ Awa Bowaz ji

* 1:20 Omidayî, dilşewat.

** 1:20 Te'layî, dilêşî.

Бэйтлэх'ме хат готэ нандьруйа: «Хөдан қәwата wэр'а бә!» Wана ле вэгэр'анд у гот: «Бьра Хөдан дөа ль тә бькә!» ⁵ Ынге Bowаз жь хөламе кө чава сәрwер ль сәр нандьруйа к'ьфш кьрьбу пьрси: «Әва қиза к'е йә?» ⁶ Хөламе сәрwере нандьруйа ле вэгэр'анд у гот: «Әва қизька Mowaби йә, йа кө т'әви Наһомийе жь әрде Mowабийе вэгэр'ийайә һатийә. ⁷ Әве готэ мә: «Изьна wә һәбә кө эз пәй нандьруйа сьмбьла бьчьным у жь нава қәwшада жи т'оп кьм». Ве сьбе зува әва һатийә у һ'әта ньһа әw ль вьр ә, қәт нәчуйә мале р'ьһ'әт бә жи». ⁸ Ынге Bowаз готэ Р'ут'е: «Бьбьһе қиза мьн, нәчи әрде хәлқеда т'оп нәки у жь вьр жи дур нәк'әви, ле ль вьр щәм щарийед мьн бьмини. ⁹ Дина хwә бьдә we зәвийа кө әw дьдьрун у ль пәй wан һәр'ә. Мьн бона тә т'әми дайә хөлама, кө қәдьре тә нак'әвьн. Гава т'иби жи, незики дәрдаһа би у жь ава хөлама к'ьшанди вәхwi». ¹⁰ Р'ут' дәwәр'уйа чу әрде у ль бәр та бу готе: «Әва жь чийә кө дьле тә һақаси ль сәр мьн дешә у бона мьн жи һақаси пьрс-пьрсийара дьки? Нә эз йәкә хәриб ьм?» ¹¹ Ынге Bowаз ле вэгэр'анд у готе: «Пәй мьрьна мере хwәр'а, тә чь қәнщи хwәсийа хwәр'а кьри-йә, һ'әму кьрьнед тә мьнр'а гьли кьрьнә. Өса жи әйан ә кө тә чава де у баве хwә у wәлате хwә һьштиә у һати гьһишти we щьмә'те, к'ижан кө

Beytleh'mê hat gote nandirûya: «Xudan qewata wer'a be!» Wana lê vege'and û got: «Bira Xudan dua li te bike!» ⁵Hingê Bowaz ji xulamê ku çawa serwêr li ser nandirûya k'ifş kiribû pirsî: «Eva qîza k'ê ye?» ⁶Xulamê serwêrê nandirûya lê vege'and û got: «Eva qîzika Mowabî ye, ya ku t'evî Nahomîyê ji e'rdê Mowabîyê vege'îyaye hatîye. ⁷Evê gote me: «Îzina we hebe ku ez pey nandirûya simbila biçinim û ji nava qewşada jî t'op kim». Vê sibê zûva eva hatîye û h'eta niha ew li vir e, qet neçûye malê r'ih'et be jî». ⁸Hingê Bowaz gote R'ût'ê: «Bibihê qîza min, neçî e'rdê xelqêda t'op nekî û ji vir jî dûr nek'evî, lê li vir cem carîyêd min bimînî. ⁹Dîna xwe bide wê zevîya ku ew didirûn û li pey wan her'e. Min bona te t'emî daye xulama, ku qedirê te nak'evin. Gava t'îbî jî, nêzîkî derdana bî û ji ava xulama k'işandî vexwî». ¹⁰R'ût' dever'ûya çû e'rdê û li ber ta bû gotê: «Eva ji çîye ku dilê te haqasî li ser min dêşe û bona min jî haqasî pirs-pirsîyara dikî? Ne ez yeke xerîb im?» ¹¹Hingê Bowaz lê vege'and û gotê: «Pey mirina mêrê xwer'a, te çi qencî xwesîya xwer'a kirîye, h'emû kirinêd te minr'a gilî kirine. Usa jî e'yan e ku te çawa dê û bavê xwe û welatê xwe hiştîye û hatî gihîştî wê cime'tê, k'îjan ku

тә пешда нас нәдькър. ¹² Бъра вәкә кърна тә Хөдан бинә пешийа тә у бьра Хөдан Хвәдейе Исраел ль сәр тәда бьбаринә, вәки тә һати бьн п'әр'е вида сьт'арәке бьбини». ¹³ Ђнгә Р'ут'е готе: «Хвәйе мьн, әз дьбиньм кә дьле тә ль сәр мьн дьшәвьтә, чьмки тә бәр дьле мьнда һати у тә т'әви щарийа хвә ширьн-ширьн хәбәр да, ле р'аст әз вәкә щарикә тә жи ниньм». ¹⁴ Боваз вәхте нанхварьне готә we: «К'әрәм кә сәр нен у пәрийе хвә сьркеда кә». Р'ут' т'әви нандьруйа р'унышт. Әви фьрикед қәланди данә we, әве хвар т'ер бу у бәр жи ма. ¹⁵ Гав әва р'абу чу сьмбьла т'оп кә, Боваз т'әми да хөламед хвә у гот: «Бъра әв жь нав қәвшада жи т'оп кә у we нәдьнә шәрме. ¹⁶ Бона хатьре we жь қәвша жи бавежьнә әрде у бьһельн бьра т'оп кә, бехатьрийа we нәкьн».

¹⁷ Әве һ'әта бәре еваре we зәвийеда т'оп кър у гава әв к'өта, бу т'орпә щәһ. ¹⁸ Р'ут'е т'орпе хвә һьлда чу бажер у хвәсийа we әв щәһе вейи т'опкьри дит, һнгә Р'ут'е әв бәрмайие жь ви хөрәке кә пе т'ер бьбу жи дәрхьст да we. ¹⁹ Ђнгә хвәсийе же пьрси у готе: «Иро тә жь к'ө т'оп кьрийә у ль к'ө хәбьти йи? Бъра дөа ль ви бә, йе кә тәр'а кьрийә қәнщи». Ђнгә әве хвәсийа хвәр'а гьли кър, кә щәм к'е хәбьтийә у гот: «Наве ви мәрвә кә әз иро щәм ви хәбьтимә Боваз ә».

te pêşda nas nedikir. ¹² Bira weke kirina te Xudan bîne pêşîya te û bira Xudan Xwedêyê Îsraêl li ser te da bibarîne, wekî tu hatî bin p'erê wîda sit'arekê bibînî». ¹³ Hingê R'ût'ê gotê: «Xweyê min, ez dibînim ku dilê te li ser min dişewite, çimkî tu ber dilê minda hatî û te t'evî carîya xwe şîrin-şîrin xeber da, lê r'ast ez weke carîke te jî nînim». ¹⁴ Bowaz wextê nanxwarinê gote wê: «K'erem ke ser nên û pe'rîyê xwe sirkêda ke». R'ût' t'evî nandirûya r'ûnişt. Ewî firîkêd qelandî dane wê, ewê xwar t'êr bû û ber jî ma. ¹⁵ Gav ewa r'abû çû simbila t'op ke, Bowaz t'emî da xulamêd xwe û got: «Bira ew ji nav qewşada jî t'op ke û wê nedine şermê. ¹⁶ Bona xatirê wê ji qewşa jî bavêjine e'rdê û bihêlin bira t'op ke, bêxatirîya wê nekin».

¹⁷ Ewê h'eta berê êvarê wê zevîyêda t'op kir û gava ew k'uta, bû t'orpe ceh. ¹⁸ R'ût'ê t'orpê xwe hilda çû bajêr û xwesîya wê ew cehê wêyî t'opkirî dît, hingê R'ût'ê ew bermayîê ji wî xurekê ku pê t'êr bibû jî derxist da wê. ¹⁹ Hingê xwesîyê jê pirsî û gotê: «Îro te ji k'u t'op kirîye û li k'u xebitî yî? Bira dua li wî be, yê ku ter'a kirîye qencî». Hingê ewê xwesîya xwer'a gilî kir, ku cem k'ê xebitîye û got: «Navê wî merivê ku ez îro cem wî xebitîme Bowaz e».

²⁰ Наһомийе готә бука хвә: «Бъра дөайе Хөдан ль ви бә, кө әви пышта хвә нәда мьри у зендийа». Наһомийе готә we: «Әw мәрва йәки жь р'ьк'ьн-йата мә йә, пьсамәки мәйи незик ә, гәрәке али мә бькә*». ²¹ Ынге Р'ут'а Моваби гот: «Әви өса жи готә мьн: «Жь хөламед мьн дур нәк'әви, һ'әта кө әw нандьруна мьн хьлаз нәкьн». ²² Наһомийе бука хвә Р'ут'р'а гот: «Qәнц ә қиза мьн, кө тө т'әви щарийед ви һәр'и-бейи у тә нава ә'рде хәл-қеда нәбиньн». ²³ Р'ут' жь щарийед Боваз дур нәк'әт, һ'әта хьлазийа щәһдьрун у гәнъмдьруне сьм-бьл т'оп дькьрьн у ль щәм хвәсийа хвә жи дьма.

3

Р'ут' жь Боваз дә'ва пьсаммтийе дькә

¹ Хвәсийа Р'ут'е, Наһомийе готә we: «Qиза мьн, әз дьхвазьм кө тә сьт'ар кьм, кө ахьрийа тә хер бә. ² Ва йә Бовазе жь р'ьк'ьнйата мә, щәм щарийед к'и-жани тө дьмайи, әве ишәв бедәреда щәһ бьдә бе. ³ Р'абә ньһа сәре хвә бышо, р'уне бинхвәш ль хвә дә, хәмьла хвә ль хвә кә у бәржери бедәре бә, ле тө хвә нишани ви нәди, һ'әта әw хварьн-вәхварьна

* ^{2:20} Qануна Дөщари 25:5-10; Qануна К'аһинтийе 25:47-49; Ибо 19:25; Ишайа 49:26.

²⁰ Nahomîyê gote bûka xwe: «Bira duayê Xudan li wî be, ku ewî pišta xwe neda mirî û zêndîya». Nahomîyê gote wê: «Ew meriva yekî ji r'ik'inyata me ye, pismamekî meyî nêzik e, gerekê alî me bike*». ²¹ Hingê R'ût'a Mowabî got: «Ewî usa jî gote min: «Ji xulamêd min dûr nek'evî, h'eta ku ew nandirûna min xilaz nekin». ²² Nahomîyê bûka xwe R'ût'r'a got: «Qenc e qîza min, ku tu t'evî carîyêd wî herî-bêyî û te nava e'rdê xelqêda nebînin». ²³ R'ût' ji carîyêd Bowaz dûr nek'et, h'eta xilazîya ceħdirûn û genimdirûnê simbil t'op dikirin û li cem xwesîya xwe jî dima.

3

R'ût' ji Bowaz de'wa pismamtîyê dike

¹ Xwesîya R'ût'ê, Nahomîyê gote wê: «Qîza min, ez dixwazim ku te sit'ar kim, ku axirîya te xêr be. ² Va ye Bowazê ji r'ik'inyata me, cem carîyêd k'î-janî tu dimayî, ewê îşev bêderêda cêh bide bê. ³ R'abe niha serê xwe bişo, r'ûnê bînxweş li xwe de, xemila xwe li xwe ke û berjêrî bêderê be, lê tu xwe nîşanî wî nedî, h'eta ew xwarin-vexwarina

* ^{2:20} Qanûna Ducarî 25:5-10; Qanûna K'ahîntîyê 25:47-49; Îbo 19:25; Îşaya 49:26.

хвэ хьлаз нэкэ. ⁴У гава эв дькэ кӧ р'азе, тӧ гос-
қӧлахийа щийе р'азана ви бькэ у хэр'э бьнп'ийе-
ва бьк'эвэ щийе ви п'алдэ. Ынге эве тэр'а бежэ,
кӧ тӧ чь гэрэке бьки». ⁵Р'ут'е готэ ве: «Тэ чь т'эми
данэ мьн, эзе һ'эму тышти жи ӧса бькьм».

⁶Эв бэржери бедэре бу у хвэсийе чава т'эми
дабуйе, эве ӧса жи кьр. ⁷Боваз пэй хварьн-вэ-
хварьнер'а, к'ефа ви щи, чу бэр щэһе лод кьри
п'алдэ кӧ р'азе. Ынге эва тэлэ-тэл чу, бьнп'ийе-
ва к'этэ нава щийе ви п'алда. ⁸Ниве шэве эв мэр-
рвь вэщньқи, вэгэр'ийа дина хвэ даје, ва йэ
к'ӧлфэтэк бьнп'ийеда п'алдаји йэ. ⁹Эви же пьр-
си: «Тӧ к'е йи?» Эве готе: «Эз щарийа тэ Р'ут' ьм,
п'еша хвэ бавежэ ль сэр щарийа хвэ, чьмки тӧ
пьсмаме мьни незик и». ¹⁰Эви готе: «Дӧаје Хӧ-
дан ль тэ бэ қиза мьн! Р'астийа тэйэ ве ахьрийе
жь йа пешьн қэнцтър э, чьмки тӧ пэй щаһьлед
к'эсиб йан дэвлэти нэчуйи. ¹¹Ньһа қиза мьн нэ-
търсэ, тэ чь мьнр'а гот эзе бькьм, чьмки т'эмами-
йа щьмэ'та бажер занэ, кӧ тӧ к'ӧлфэтэкэ хвэийи-
э'сьл и. ¹²Р'аст э кӧ эз пьсмаме тэ мэ, ле нава
пьсмамтийа мада йэки һе незик һэйэ. ¹³Ишэв ль
вьр шэва хвэ дэрбаз кэ. Сьбэһе зу һэгэр эв алийе
борщдарийа пьсмамтийеда тэ қэбул кэ, эв тыштэ-
ки қэнц э, бьра қэбул кэ, ле һэгэр эв борщдарийа
пьсмамтийе нэхвазэ бьрқэдинэ тэ қэбул кэ, Ынге

xwe xilaz neke. ⁴ Û gava ew dike ku r'azê, tu gosqu-laxîya cîyê r'azana wî bike û her'e binp'îyêva bik'e-ve cîyê wî p'alde. Hingê ewê ter'a bêje, ku tu çi gerekê bikî». ⁵ R'ût'ê gote wê: «Te çi t'emî dane min, ezê h'emû tiştî jî usa bikim».

⁶ Ew berjêrî bêderê bû û xwesîyê çawa t'emî dabûyê, ewê usa jî kir. ⁷ Bowaz pey xwarin-vexwarinê-r'a, k'êfa wî cî, çû ber cehê lod kirî p'alde ku r'azê. Hingê ewa tele-tel çû, binp'îyêva k'ete nava cîyê wî p'alda. ⁸ Nîvê şevê ew meriv veciniqî, vege'îya dîna xwe dayê, va ye k'ulfetek binp'îyêda p'aldayî ye. ⁹ Ewî jê pirsî: «Tu k'ê yî?» Ewê gotê: «Ez carîya te R'ût' im, p'êşa xwe bavêje li ser carîya xwe, çimkî tu pismamê minî nêzîk î». ¹⁰ Ewî gotê: «Duayê Xudan li te be qîza min! R'astîya teye vê axirîyê ji ya pêşin qenctir e, çimkî tu pey cahilêd k'esîb yan dewletî neçûyî. ¹¹ Niha qîza min netirse, te çi minr'a got ezê bikim, çimkî t'emamîya cime'ta bajêr zane, ku tu k'ulfeteke xweyîe'sil î. ¹² R'ast e ku ez pismamê te me, lê nava pismamtîya meda yekî hê nêzîk heye. ¹³ Îşev li vir şeva xwe derbaz ke. Sibehê zû heger ew alîyê borcdarîya pismamtîyêda te qebûl ke, ew tişteki qenc e, bira qebûl ke, lê heger ew borcdarîya pismamtîyê nexwaze biqedîne te qebûl ke, hingê

эзе бьрәдиньм у тә қәбул кьм. Хвәде һәйә! П'алда ль вьр һ'эта сьбе».

¹⁴ Әве һ'эта к'әве сьбәйе бьнп'ийа вида п'алда у өса зу р'абу, кө һе т'ө кәси нькарьбу кәсәк нас кьра. У һьнге әви готе: «Бьра т'ө кәс ньзаньбә, кө к'өлфәт к'әтийә бедәре». ¹⁵ Паше готә we: «Шала ль сәр хвә бинә вьр бьгьрә». Әве әв гьрт у Боваз шәш код щәһ чап кьр, да ль сәр мьла у әв чу бажер. ¹⁶ Әва жи чу щәм хвәсийа хвә у we же пьрси: «Қиза мьн, тө чава йи?» Әве хвәсиер'а гьли кьр, чь кө ви мәрьви бона we кьрьбу. ¹⁷ Паше жи хвәсийер'а гот: «Әв шәш код щәһ әви да мьн, гот: «Дәствала ль сәр хвәсийа хвәда вәнәгәр'ә». ¹⁸ һьнге Наһомийе готе: «Қиза мьн ньһа сәбьр кә, һ'эта кө бьзаньби әв шьхөле we чава бе сери, чьмки әв мәрьва һ'эта иро әви шьхөли сафи нәкә, дьле ви р'ьһ'әт набә».

4

Боваз Р'ут'е дьстина

¹ Боваз чу ль бәр дәргәһе* бажер р'уньшт. У ава әв пьсмаме кө Боваз бә'са ви кьрьбу дәрбаз

* ^{4:1} Ви чахи мәйдана незики дәргәһе бажер әв щийе бона т'өщарәтийе, диwane у қьрара бу.

ezê biqedînim û te qebûl kim. Xwedê heye! P'alde li vir h'eta sibê».

¹⁴ Evê h'eta k'ewê sibeyê binp'îya wîda p'alda û usa zû r'abû, ku hê t'u kesî nikaribû kesek nas kira. Û hingê ewî gotê: «Bira t'u kes nizanibe, ku k'ulfet k'etîye bêderê». ¹⁵ Paşê gote wê: «Şala li ser xwe bîne vir bigire». Ewê ew girt û Bowaz şeş kod ceh çap kir, da li ser mila û ew çû bajêr. ¹⁶ Ewa jî çû cem xwesîya xwe û wê jê pirsî: «Qîza min, tu çawa yî?» Ewê xwesîê'a gilî kir, çî ku wî merivî bona wê kiribû. ¹⁷ Paşê jî xwesîyê'a got: «Ev şeş kod ceh ewî da min, got: «Destvala li ser xwesîya xweda venege-
r'e»». ¹⁸ Hingê Nahomîyê gotê: «Qîza min niha sebir ke, h'eta ku bizanibî ev şixulê wê çawa bê sêrî, çim-
kî ew meriva h'eta îro evî şixulî safî neke, dilê wî r'ih'et nabe».

4

Bowaz R'ût'ê distîne

¹ Bowaz çû li ber dergehê* bajêr r'ûnişt. Û awa ew pismamê ku Bowaz be'sa wî kiribû derbaz

* ^{4:1} Wî çaxî meydana nêzîkî dergehê bajêr ew cîyê bona t'ucaretîyê, dîwanê û qirara bû.

дъбу. Bowaz наве ви һьлда гази кьре у готе: «К'эрэм кә хеләке ль вьр р'уни». Әw жи вәгәр'ийа р'унышт. ²Паше Bowaz гази дәһә р'усьпийед бажер кьр у готә ван: «К'эрэм кьн ль вьр р'унен». Әw жи р'уныштьн. ³Һьнге Bowaz готә ви пьсмами: «Наһомийа кө жь әрде Mowabe вәгәр'ийайә һатийә, дьхwазә ви әрде п'ара бьре мә Әлимәләх бьфьрошә. ⁴Әз фькьрим кө ве йәке бьгьһиньмә гөһе тә у тәр'а жи бежьм, wәки тө пеш һазьред р'унышти у р'усьпийед щьмә'та мьнва ве п'аре бьк'ьр'и. һәгәр тө дьхwази бь изьна пьсмамтийе ве п'аре бьк'ьр'и, бьк'ьр'ә. Ле һәгәр нахwази, мьнр'а бәжә кө әз заньбьм, чьмки пештьри тә иди т'ө кәс т'өнә кө борще пьсмамтийе бьқәдинә. Пәй тәр'а ль мьн дьк'әвә». Әwi гот: «Бәле әзе борще пьсмамтийе бьқәдиньм» ⁵Һьнге Bowaz ль сәр ве йәкеда зедәкьр у готә ви пьсмами: «Ве жи заньбә, гава we р'ожа тө жь Наһомийе ви әрди бьк'ьр'и, гәрәке жьна йе мьри, Р'ут'а Mowabi жи бьстини, wәки wape йе мьри шин ки, кө наве ви онда нәбә*». ⁶Һьнге ви пьсмами гот: «Әз ви борще пьсмамтийе нькарьм бьқәдиньм, нәбә кө әз wape хwә р'әш кьм. Ви борще пьсмамтийа мьн тө бьқәдинә, чьмки жь қәwата мьн дәр ә». ⁷(Бәре нава

* 4:5 Қануна Дөщари 25:5-10.

dibû. Bowaz navê wî hilda gazî kirê û gotê: «K'erem ke xêlekê li vir r'ûnî». Ew jî vege'îya r'ûnişt. ² Paşê Bowaz gazî dehe r'ûsipîyêd bajêr kir û gotê wan: «K'erem kin li vir r'ûnên». Ew jî r'ûniştin. ³ Hingê Bowaz gote wî pismamî: «Nahomîya ku ji e'rdê Mowabê vege'îyaye hatîye, dixwaze wî e'rdê p'ara birê me Elîmelex bifiroşe. ⁴ Ez fikirîm ku vê yekê bigihînime guhê te û ter'a jî bêjim, wekî tu pêş hazirêd r'ûniştî û r'ûsipîyêd cime'ta minva vê p'arê bik'ir'î. Heger tu dixwazî bi îzina pismamtîyê vê p'arê bik'ir'î, bik'ir'e. Lê heger naxwazî, minr'a beje ku ez zanibim, çimkî pêştirî te îdî t'u kes t'une ku borcê pismamtîyê biqedîne. Pey ter'a li min di-k'eve». Ewî got: «Belê ezê borcê pismamtîyê biqedînim» ⁵ Hingê Bowaz li ser vê yekêda zêdekir û gote wî pismamî: «Vê jî zanibe, gava wê r'oja tu ji Nahomîyê wî e'rdî bik'ir'î, gerekê jina yê mirî, R'ût'a Mowabî jî bistînî, wekî warê yê mirî şîn kî, ku navê wî unda nebe*». ⁶ Hingê wî pismamî got: «Ez vî borcê pismamtîyê nikarim biqedînim, nebe ku ez warê xwe r'eş kim. Vî borcê pismamtîya min tu biqedîne, çimkî ji qewata min der e». ⁷ (Berê nava

* 4:5 Qanûna Ducarî 25:5-10.

Израелда эв йэк һэбу, к'ър'ин йан фьротанэкеда кө һәр тышт бь шэ'дэти у избати бьбуя, һынге мерьв сола ныге хвэ дехьст у дыда һэвале хвэ. У эв йэк Израелда дьбу шэ'дэти.)⁸ Паше ви пьсма-ми готэ Боваз: «Тө хвэр'а бьк'ьр'э». У сола ныге хвэ ехьст да ви.⁹ Ви чахи Боваз готэ ван р'усь-пийа у т'эмамия шьмэ'те: «һун иро шэ'дэ нэ, кө мьн һ'эму һэбука Әлимэлэх, К'илийон у Маһ'лон жь Наһомийе к'ьр'и.¹⁰ У жьна Маһ'лон, Р'ут'а Моваби жи мьн хвэр'а жьн станд, вэки наве йе мьри жь нава бьратийа ви у щи-варед ви онда набэ. Бона р'ожа иройин һун шэ'дэ нэ». ¹¹ һынге һ'эму шьмэ'та бэр дэргәһ, р'усьпийава т'эвайи готын: «Әм шэ'дэ нэ. Бьра Хөдан we к'өлфэта кө we бьк'эвэ мала тэ, бькэ мина Р'аһеле у Леаие, к'и-жана кө мала Израел ава кьрын. Тө нава Әфрат'е-да қэват би у Бэйтлэһ'меда жи навэки қазьнщ ки.¹² Бьра мала тэ бьбэ мина мала Перес, чава кө Т'амаре жь we мале зөр'эт ль пэй Щьһуда хьст, өса жи Хөдане жь ве к'өлфэта шаһьл бьдэ тэ».

¹³ Боваз Р'ут' станд, эв бунэ һ'элале һэв. Бь р'э'ма Хвэде эв һ'эмлэ дэрк'эт у көр'эк ани.¹⁴ һынге к'өлфэта готэ Наһомийе: «Шькьр жь Хөдан, кө эви иро тө бе зөр'эт бе пьсмаме незик нэһьшти, вэки наве ве р'ьк'ьнийате Израелда нэ-йе биркьрыне!¹⁵ Бьра эва т'ьфала бьбэ бина ль

Îsraêlda ev yek hebû, k'ir'în yan firotanekêda ku her tişt bi şe'detî û îzbatî bibûya, hingê mêriv sola nigê xwe dêxist û dida hevalê xwe. Û ev yek Îsraêlda dibû şe'detî.) ⁸ Paşê wî pismamî gote Bowaz: «Tu xwer'a bik'ir'e». Û sola nigê xwe êxist da wî. ⁹ Wî çaxî Bowaz gote wan r'ûsipîya û t'emamîya cime'tê: «Hûn îro şe'de ne, ku min h'emû hebûka Elîmelex, K'îlyon û Mah'lon ji Nahomîyê k'ir'î. ¹⁰ Û jina Mah'lon, R'ût'a Mowabî jî min xwer'a jin stand, wekî navê yê mirî ji nava biratîya wî û cî-warêd wî unda nabe. Bona r'oja îroyîn hûn şe'de ne». ¹¹ Hingê h'emû cime'ta ber dergeh, r'ûsipîyava t'evayî gotin: «Em şe'de ne. Bira Xudan wê k'ulfeta ku wê bik'eve mala te, bike mîna R'ahêlê û Lêayê, k'îjana ku mala Îsraêl ava kirin. Tu nava Efrat'êda qewat bî û Beytleh'mêda jî navekî qazinc kî. ¹² Bira mala te bibe mîna mala Pêrês, çawa ku T'amarê ji wê malê zur'et li pey Cihûda xist, usa jî Xudanê ji vê k'ulfeta cahil bide te».

¹³ Bowaz R'ût' stand, ew bûne h'elalê hev. Bi r'e'ma Xwedê ew h'emle derk'et û kur'ek anî. ¹⁴ Hingê k'ulfeta gote Nahomîyê: «Şikir ji Xudan, ku ewî îro tu bê zur'et bê pismamê nêzîk nehiştî, wekî navê vê r'ik'inyatê Îsraêlda neyê bîrkininê! ¹⁵ Bira eva t'ifala bibe bîna li

бэр тэ у шьва дэсте тэ, э'мьре мэзьнайийеда, чьмки эва жь we бука кө тэ һ'ыз дькэ дьне к'э-тийэ, йа кө тэр'а жь һ'эфт көр'а четър э». ¹⁶ Пэй ве готьер'а Наһомийе көр'ык һьлда да һ'эмеза хвэ у жер'а бу бэрдэргуш. ¹⁷ К'олфөтед щинара нав ле кьрын у готын: «Наһомийер'а көр'эк бу» У наве ви Овед данин. Эва баве Йешайе баве Да-вьд бу.

¹⁸ У зөр'этед Перес эв ын: Жь Перес һэсрун бу, ¹⁹ жь һэсрун Р'ам бу, жь Р'ам Аминадав бу, ²⁰ жь Аминадав Нәһшон бу, жь Нәһшон Салмон бу, ²¹ жь Салмон Боваз бу, жь Боваз Овед бу, ²² жь Овед Йеша бу, жь Йеша жи Давьд бу.

ber te û şiva destê te, e'mirê mezinayîyêda, çimkî eva ji wê bûka ku te h'iz dike dinê k'etîye, ya ku ter'a ji h'eft kur'a çêtir e». ¹⁶ Pey vê gotinêr'a Nahomîyê kur'ik hilda da h'emêza xwe û jêr'a bû berdergûş. ¹⁷ K'ulfetêd cînara nav lê kirin û gotin: «Nahomîyêr'a kur'ek bû» Ê navê wî Ovêd danîn. Eva bavê Yêşayê bavê Dawid bû.

¹⁸ Ê zur'etêd Pêrês ev in: Ji Pêrês Hesrûn bû, ¹⁹ ji Hesrûn R'am bû, ji R'am Amînadav bû, ²⁰ ji Amînadav Nehşon bû, ji Nehşon Salmon bû, ²¹ ji Salmon Bowaz bû, ji Bowaz Ovêd bû, ²² ji Ovêd Yêşa bû, ji Yêşa jî Dawid bû.